

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

268

Rachunkowość zarządcza w działalności przedsiębiorstw i instytucji

Redaktor naukowy
Bartłomiej Nita

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Halina Buk, Wiktor Gabrusewicz

Redaktor Wydawnictwa: Barbara Majewska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Joanna Świrska-Korlub

Łamanie: Comp-rajt

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-255-0

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	7
-------------	---

Część 1. GROMADZENIE I PRZETWARZANIE INFORMACJI ZARZĄDCZEJ

Krzysztof Piotr Jasiński: Fazy procesu informacyjnego w zarządzaniu przedsiębiorstwem	11
Kamila Trzcńska: Przydatność informacyjna rachunkowości zarządczej w zarządzaniu przedsiębiorstwem	21

Część 2. POMIAR, OCENA I RAPORTOWANIE DOKONAŃ

Agnieszka Burcyc: Ustawa Sarbanesa-Oxleya i jej następstwa dla działalności audytorów oraz zarządów spółek	43
Krzysztof Piotr Jasiński: Sprawozdawczość zarządcza w przedsiębiorstwie jako instrument podejmowania decyzji menedżerskich	54
Wojciech Dawid Krzeszowski: Forma wynagrodzenia udziałowca a obciążenia fiskalne z tego tytułu	64
Bartłomiej Nita: Pomiar i zarządcze raportowanie procesów logistycznych	75
Anna Glińska: Istota wspomagania operacyjnego i pomiar ryzyka straty operacyjnej w zakładach pracy chronionej	88
Małgorzata Wasilewska: Kapitał intelektualny w prospektach emisyjnych polskich spółek akcyjnych	104

Część 3. WYBRANE INSTRUMENTY RACHUNKOWOŚCI ZARZĄDCZEJ

Anna Balicka: Matryca miar jako narzędzie wykorzystywane w procesie porównywania przedsiębiorstw w branży motoryzacyjnej	117
Marcin Klinowski: Planowanie sieciowe w zarządzaniu kosztami i czasem projektu	131
Kamila Trzcńska: Zarządzanie kosztami według koncepcji <i>kaizen costing</i>	141

Część 4. RACHUNKOWOŚĆ ZARZĄDCZA W SEKTORZE PUBLICZNYM

Michał Dyk: Podstawy gospodarki finansowej gmin	155
Magdalena Koźmik: Wykorzystanie rachunku kosztów działań w sektorze publicznym	168
Magdalena Talarska: Budżet działalności oddziału szpitalnego na przykładzie oddziału anestezjologii i intensywnej terapii medycznej	178

Summaries

Part 1. GATHERING AND PROCESSING MANAGEMENT INFORMATION

Krzysztof Piotr Jasiński: Phases of information process in company management	20
Kamila Trzcińska: Information usefulness of management accounting in corporate management	40

Part 2. PERFORMANCE MEASUREMENT, ASSESSMENT AND REPORTING

Agnieszka Burczyk: Sarbanes-Oxley Act of 2002 and its implications for the activities of auditors and management boards	53
Krzysztof Piotr Jasiński: Management reporting in a company as an instrument of managerial decision making	63
Wojciech Dawid Krzeszowski: A form of the shareholder's remuneration and resultant fiscal burden	74
Bartłomiej Nita: Performance measurement and managerial reporting in the area of logistics	87
Anna Glińska: The essence of operational support and measurement of operational risk losses in sheltered workshops	103
Małgorzata Wasilewska: Intellectual capital in the prospectuses of Polish joint-stock companies	113

Part 3. CHOSEN TOOLS OF MANAGEMENT ACCOUNTING

Anna Balicka: Measurement matrix as a tool used in the process a comparison of companies in the automotive industry	130
Marcin Klinowski: Network planning in the cost and time project management	140
Kamila Trzcińska: The concept of Kaizen costing in cost management	152

Part 4. MANAGEMENT ACCOUNTING IN PUBLIC SECTOR

Michał Dyk: Basics of municipality's financial management	167
Magdalena Koźmik: The use of Activity Based Costing in public sector	177
Magdalena Talarska: Budget of hospital ward activity on the example of anesthesiology and intensive medical therapy wards	188

Wojciech Dawid Krzeszowski

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

FORMA WYNAGRODZENIA UDZIAŁOWCA A OBCIĄŻENIA FISKALNE Z TEGO TYTUŁU

Streszczenie: Podmioty inwestujące kapitał w spółkę oczekują z tego tytułu określonych korzyści. W zależności od formy organizacyjno-prawnej oraz sposobu ich wynagradzania wiąże się to w sposób bezpośredni lub pośredni z obciążeniami fiskalnymi. Celem artykułu jest przedstawienie wybranych zagadnień związanych z tym ciężarem.

Słowa kluczowe: udziałowiec, optymalizacja obciążeń podatkowych, podatki dochodowe, cienka kapitalizacja.

1. Wstęp

Podmioty inwestujące kapitał w spółkę oczekują z tego tytułu określonych korzyści. Są one wyrażane nie tylko poprzez bezpośredni udział w zyskach przedsiębiorstwa, ale mogą przybierać także inną postać. Do pozostałych form wynagrodzenia udziałowca zalicza się:

- wynagrodzenie z tytułu odsetek od pożyczki udzielonej spółce;
- wynagrodzenie z tytułu udziału w zarządzie lub radzie nadzorczej;
- inne sposoby pobierania korzyści z tytułu posiadania udziałów.

Forma organizacyjno-prawna oraz sposób pobierania korzyści z przedsiębiorstwa wiążą się w sposób bezpośredni lub pośredni z obciążeniami fiskalnymi. Celem artykułu jest przedstawienie wybranych zagadnień związanych z tym ciężarem. Rozważania te mogą być następnie wykorzystane do wyboru najbardziej opłacalnej postaci wynagrodzenia udziałowca.

2. Wynagrodzenie z tytułu udziału w zyskach

Do podstawowych form wynagrodzenia udziałowca należy zaliczyć udział w zyskach (dywidendę w przypadku osób prawnych). Opodatkowanie w tym zakresie jest zróżnicowane w zależności od tego, czy jest to osoba fizyczna czy osoba prawna.

W przypadku **osób prawnych** podatek dochodowy od dywidend z tytułu udziału w zyskach spółek kapitałowych mających siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wynosi 19% [Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych, art. 22, ust. 1]. Należy mieć jednak na względzie fakt, że wcześniej opodatkowany jest dochód przedsiębiorstwa i łączne opodatkowanie jest równe 34,39%, co wynika z następującej kalkulacji:

$$0,19 \cdot D + 0,19 \cdot (D - 0,19 \cdot D) = 0,3439 \cdot D,$$

gdzie D – dochód przedsiębiorstwa (zakłada się, że dochód jest równy zyskowi brutto).

Przedstawiona kalkulacja zakłada, że udziałowcem spółki akcyjnej lub z ograniczoną odpowiedzialnością jest osoba fizyczna. Zagadnienie komplikuje się, kiedy udziałowcem, któremu wypłaca się dywidendę, jest osoba prawna lub dywidenda pochodzi od zagranicznych podmiotów. Są to zagadnienia stosunkowo złożone i ze względu na objętość opracowania nie będą szerzej przedstawiane (zob. np. [Litwińczuk (red.) 2008; Piłat 2009; Rustecki 2011]).

W przypadku **osób fizycznych** opodatkowaniu podlegają bezpośrednio wspólnicy tych podmiotów. Mogą oni wybrać podatek progresywny lub liniowy¹ [Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych, art. 9a oraz art. 30c]. Zakładając, że rozważa się przedsiębiorstwo o zyskach przekraczających kilkaset tysięcy zł rocznie, bardziej opłacalny będzie podatek liniowy. Wówczas efektywne obciążenie będzie przekraczać 19% ze względu na składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne przedsiębiorcy – osoby fizycznej.

Przykład 1

Określić efektywne obciążenie z tytułu podatku dochodowego i składek ZUS przy następujących założeniach:

- a) dochód jest równy zyskowi brutto,
- b) właściciele płacą podatek liniowy,
- c) składki na ubezpieczenia społeczne w skali rocznej równają się 8720,52 zł, składki na ubezpieczenia zdrowotne 3054,6 zł (9%), a możliwe do odliczenia od podatku składki na ubezpieczenia zdrowotne to 2630,28 zł.

Efektywna wartość obciążeń z omawianych tytułów została przedstawiona w tab. 1.

---

¹ W niniejszym opracowaniu pominięto możliwość opodatkowania osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w formie karty podatkowej oraz ryczałtu od przychodów ze względu na fakt, że dotyczą one mniejszych rozmiarów działalności i istniałaby konieczność rozważań w odniesieniu do dochodowości tych przedsiębiorstw, a także różnych stawek ryczałtu oraz karty podatkowej. Szerzej na ten temat: [Poszwa 2007].

Tabela 1. Efektywna wartość ciężarów fiskalnych w przypadku osoby fizycznej opodatkowanej liniowo na zasadach ogólnych

Przypadek	1	2	3
Dochód	300 000,00	1 000 000,00	2 000 000,00
Dochód po odliczeniu składek na bezp. społ.	291 279,48	991 279,48	1 991 279,48
Podatek po odliczeniu składki na ubezp. zdr. (7,75%)	52 712,82	185 712,82	375 712,82
Razem obciążenia (bezp. zdr. 9% + bezp. społ. + pod. doch.)	64 487,94	197 487,94	387 487,94
Relacja obciążeń do dochodu	21,50%	19,75%	19,37%

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z przedstawionych wyliczeń, przy dochodzie wynoszącym 300 000 zł efektywne obciążenie kształtuje się na poziomie 21,5%, ale już przy dochodzie 2 mln zł jest bardzo bliskie stawce podatkowej i równa się 19,37%, udział składek ZUS w obciążeniach maleje bowiem wraz ze wzrostem dochodów.

W przypadku opodatkowania osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą podatkiem dochodowym według skali progresywnej wartość obciążeń będzie uwarunkowana możliwościami wyboru sposobu rozliczania oraz odliczeń od dochodu i podatku. Wraz ze wzrostem dochodu ich rola będzie jednak coraz mniejsza i efektywne obciążenie będzie wyższe niż w przypadku podatku liniowego. Konieczna jest tutaj analiza konkretnej sytuacji i podejmowanie decyzji w oparciu o konkretne wyliczenia.

Przez ostatnie lata nierozstrzygnięty był problem opodatkowania akcjonariuszy spółek komandytowo-akcyjnych. W związku z tym istniała trudność w rozstrzygnięciu opłacalności tej formy działalności gospodarczej. Pojawiały się różnorodne interpretacje, według których akcjonariusz spółki komandytowo-akcyjnej miał być opodatkowany jak [Turska 2010]:

- 1) wspólnik innej spółki osobowej według skali progresywnej lub liniowej,
- 2) akcjonariusz zwykłej spółki akcyjnej,
- 3) przychód z tytułu dywidendy, ale zaliczany do przychodów z tzw. innych źródeł, co byłoby związane z opodatkowaniem na zasadach ogólnych,
- 4) w przypadku pierwszym, ale akcjonariusz nie ma obowiązku wpłacania zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych w trakcie roku (akcjonariusz powinien opodatkować zysk z działalności gospodarczej w roku, w którym został przez spółkę osiągnięty).

Ostatecznie kwestię tę uregulował Naczelny Sąd Administracyjny [Uchwała 2012], a następnie Ministerstwo Finansów [Interpretacja Ministra Finansów 2012]. Ostatnie uregulowanie wskazuje, że przychód akcjonariusza spółki komandytowo-akcyjnej powinien być rozliczony jak przychód z działalności gospodarczej i podlegać opodatkowaniu w dniu podjęcia uchwały przez walne zgromadzenie albo w dniu wypłaty dywidendy, jeżeli został on określony. Jednocześnie można stwierdzić, że ciężar fiskalny z tytułu podatków w omawianej sytuacji będzie podobny jak w przypadku osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą.

Podobnie jak wypłata dywidendy obciążone jest przeznaczenie niepodzielonych zysków na kapitał zakładowy [Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych art. 24, ust. 5, pkt 4 oraz Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych art. 10, ust. 1, pkt 4].

3. Wynagrodzenie z tytułu odsetek od pożyczki udzielonej spółce

Udziałowcy przedsiębiorstwa mają możliwość udzielenia swojej spółce pożyczki i pobierania z tego tytułu korzyści w postaci odsetek. Także w tej sytuacji ciężar fiskalny będzie zróżnicowany w zależności od formy organizacyjno-prawnej².

W przypadku **osób prawnych** odsetki od pożyczki udzielonej przez udziałowca są kosztem podatkowym z uwzględnieniem ograniczeń zawartych w art. 16, ust. 1, pkt 60 Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. W uproszczeniu, w myśl omawianych rozwiązań nie uznaje się za koszt podatkowy odsetek od pożyczki udzielonej przez wspólnika (lub grupę wspólników) posiadającego nie mniej niż 25% udziałów, w części przekraczającej trzykrotność wartości kapitału zakładowego. W związku z tym ciężar fiskalny z tytułu otrzymywanego wynagrodzenia będzie uzależniony od wartości kosztów nieuznawanych dla celów podatkowych. W sytuacji kiedy odsetki w całości są uwzględniane przy obliczaniu dochodu spółki, której udzielana jest pożyczka, obciążenie fiskalne udziałowca jest równe podatkowi zapłaconemu od otrzymanych odsetek, tj. 19%. W przypadku kiedy część z nich nie jest uznana dla celów podatkowych, obciążenie fiskalne jest wyższe o wartość iloczynu stawki procentowej podatku (19%) oraz odsetek nieuznawanych dla celów podatkowych. Wynika to z faktu, że część wynagrodzenia, która nie została uznana za koszt, nie pomniejsza podstawy opodatkowania. Możliwy sposób kalkulacji został przedstawiony w przykładzie 2.

Przykład 2

Określić efektywny ciężar podatkowy z tytułu otrzymywanych odsetek w przypadku udziałowca spółki kapitałowej.

Założenia:

- a) oprocentowanie pożyczki – 8%,

---

² W artykule pominięto problem podatku od czynności cywilno-prawnych (PCC) zarówno w odniesieniu do finansowania w postaci kapitału zakładowego, jak i pożyczek. Stopa podatku z tego tytułu wynosi co do zasady 0,5% w zakresie zmiany umowy spółki i 2% w przypadku pożyczek [Ustawa o podatku od czynności cywilno-prawnych art.7, ust. 1, pkt 9 oraz pkt 4]. Występują jednak sytuacje, w których nie ma obowiązku zapłaty tego podatku, np. pożyczka jako czynność cywilno-prawna, jeżeli przynajmniej jedna ze stron z tytułu dokonania tej czynności jest opodatkowana podatkiem od towarów i usług [Ustawa o podatku od czynności cywilno-prawnych art. 2, pkt 4] lub zwolnienie dotyczące niektórych zmian w zakresie umowy spółki [Ustawa o podatku od czynności cywilno-prawnych art. 2, pkt 6]. Kwestia opodatkowania z tego tytułu nie jest identyczna w każdym przypadku i niejednokrotnie budzi kontrowersje, patrz: np.: [Duda 2012] lub [Śliwowski 2011].

- b) stawka podatku dochodowego otrzymywanych odsetek – 19%,
 c) wymagany dodatkowy kapitał w postaci pożyczki – 1 000 000 zł.

Tabela 2. Efektywna wartość ciężarów fiskalnych

Przypadek	1	2	3
1. Wartość kapitału zakładowego	200 000,00	300 000,00	500 000,00
2. Wartość pożyczki	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00
3. Odsetki od pożyczki 8% · [2]	80 000,00	80 000,00	80 000,00
4. Pożyczka uznawana dla celów podatkowych	600 000,00	900 000,00	1 000 000,00
5. Odsetki od pożyczki uznawanej dla celów podatkowych 8% · [4]	48 000,00	72 000,00	80 000,00
6. Odsetki nie uznawane dla celów podatkowych [3] – [5]	32 000,00	8 000,00	0,00
7. Obciążenie odsetek nie uznanych dla celów podatkowych 19% · [6] (utracone korzyści)	6 080,00	1 520,00	0,00
8. Obciążenie odsetek dla udziałowca 19% · [3]	15 200,00	15 200,00	15 200,00
9. Razem obciążenia z tytułu odsetek oraz utraconych korzyści [7] + [8]	21 280,00	16 720,00	15 200,00
10. Relacja obciążeń do odsetek [9]/[3]	26,60%	20,90%	19,00%

Źródło: opracowanie własne.

Przedstawiona kalkulacja jednoznacznie wskazuje, że najlepszym wariantem jest możliwość zakwalifikowania całości odsetek do kosztów uzyskania przychodu (przypadek 3).

Rozpatrując zagadnienia związane z finansowaniem działalności osób prawnych, należy także pamiętać o zapisach art. 16, ust. 1, pkt 13a Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, zgodnie z którym nie uważa się za koszty uzyskania przychodu odsetek od dopłat wnoszonych do spółki. Tak więc nawet gdy są one oprocentowane, ten sposób pobierania korzyści z przedsiębiorstwa jest nieopłacalny ze względu na podwójne opodatkowanie (odsetek od dopłat oraz dochodu z tytułu udziału w zyskach).

Omawiany sposób pobierania korzyści z przedsiębiorstwa jest nieopłacalny w przypadku **osób fizycznych**. Zgodnie z art. 23, ust. 1, pkt 9 nie uważa się za koszty uzyskania przychodu odsetek od własnego kapitału włożonego przez podatnika w źródło przychodów. W związku z tym w sytuacji udzielenia pożyczki spółce przez wspólnika będzie występować podwójne opodatkowanie (odsetek oraz należnego mu dochodu z tytułu udziału w zyskach, który nie uwzględnia omawianego kosztu). Jednak zgodnie z interpretacjami niektórych izb skarbowych (patrz np.: [Interpretacja Izby Skarbowej 2009]) istnieje możliwość zakwalifikowania do kosztów podatkowych odsetek wypłaconych wspólnikowi-pożyczkodawcy przez pozostałych wspólników w części, w jakiej pozostali udziałowcy partycypują w zyskach.

4. Wynagrodzenie z tytułu udziału w zarządzie lub radzie nadzorczej

Kolejną formą pobierania korzyści z inwestycji w przedsiębiorstwo jest możliwość zatrudnienia się w charakterze pracownika, najczęściej członka zarządu (na pod-

stawie umowy o pracę, powołania lub kontraktu menedżerskiego) lub członka rady nadzorczej (na podstawie powołania). W zależności od postaci zatrudnienia będzie się to wiązać z różnymi obciążeniami fiskalnymi. Zwykle z omawianą sytuacją można się spotkać w przypadku udziałowca spółki będącej **osobą prawną**.

Przykład 3

W sytuacji zatrudnienia członka zarządu na podstawie umowy o pracę zaliczki na podatek dochodowy są pobierane podobnie jak w przypadku innych pracowników. Oblicza się je według stawki 18%, a następnie po przekroczeniu progu podatkowego – 32%. W tabeli 3 zostały przedstawione obciążenia z tego tytułu dla różnych poziomów wynagrodzenia.

Założenia:

a) wartości obciążeń fiskalnych zostały obliczone według stanu prawnego na czerwiec 2012 r.;

b) składki na ubezpieczenia społeczne obciążające pracodawcę stanowią sumę składek na ubezpieczenie emerytalne (9,76%), rentowe (6,5%), wypadkowe (zakłada się poziom 1,93%, który może być odmienny w różnych przedsiębiorstwach), Fundusz Pracy (2,45%) oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (0,1%);

c) składki na ubezpieczenia społeczne obciążające pracownika stanowią sumę składek na ubezpieczenie emerytalne (9,76%), rentowe (1,5%) oraz chorobowe (2,45%);

Tabela 3. Efektywna wartość ciężarów fiskalnych z przypadku zatrudnienia członka zarządu na podstawie umowy o pracę

Przypadek	1	2	3
1 Wynagrodzenie brutto	300 000,00	1 000 000,00	2 000 000,00
2 Składki na ubez.spół. obciążające spółkę (pracodawcę) do limitu 105 780 zł (20,74%)	21 938,77	21 938,77	21 938,77
3 Składki na ubez.spół. obciążające spółkę (pracodawcę) ponad limit 105 780 zł (4,48%)	8 701,06	40 061,06	84 861,06
4 Składki na ubez.spół. obciążające pracownika do limitu 105 780 zł (13,71%)	14 502,44	14 502,44	14 502,44
5 Składki na ubez.spół. obciążające pracownika ponad limit 105 780 zł (2,45%)	4 758,39	21 908,39	46 408,39
6 Podstawa do ubezpieczenia zdrowotnego [1]-[4]-[5]	280 739,17	963 589,17	1 939 089,17
7 Składka na ubezpieczenie zdrowotne (9%)	25 266,53	86 723,03	174 518,03
8 Składka na ubezpieczenie zdrowotne (7,75%)	21 757,29	74 678,16	150 279,41
9 Podstawa opodatkowania ([6] - 1335 zł)	279 404,17	962 254,17	1 937 754,17
10 Podatek dochodowy od wynagrodzenia pracownika według skali podatkowej (próg 85 528 zł)	55 122,11	220 713,23	457 271,98
11 Wynagrodzenie netto [1]-[4]-[5]-[7]-[10]	200 350,54	656 152,91	1 307 299,16
12 Razem obciążenia z tytułu umowy o pracę [2]+[3]+[4]+[5]+[7]+[10]	130 289,29	405 846,92	799 500,67
13 Koszt dla przedsiębiorstwa [1]+[2]+[3], który mógłby być dochodem (jako podstawa do dywidendy)	330 639,83	1 061 999,83	2 106 799,83
14 Relacja obciążeń do kosztu [12]/[13]	39,41%	38,22%	37,95%

Źródło: opracowanie własne.

d) powyżej kwoty rocznego ograniczenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (105 780 zł w 2012 r.) nie nalicza się składek z tego tytułu;

e) przyjmuje się podstawowe koszty uzyskania przychodu w wysokości 1335 zł rocznie;

f) nie zakłada się odliczeń od dochodu i podatku (ich rola wraz z wysokością wynagrodzenia maleje).

Obliczenia wskazują na bardzo znaczący ciężar fiskalny tej formy wynagrodzenia udziałowców osób prawnych, np. dla przypadku drugiego jest to 38,22%. Tym samym jest to o prawie 4% więcej niż w przypadku wypłaty dywidendy.

Podobne analizy można przeprowadzić w odniesieniu do zatrudnienia członka zarządu na podstawie kontraktu menedżerskiego lub powołania (w ostatnim przypadku nie wiąże się to ze składkami na ubezpieczenia społeczne oraz zdrowotne)³.

Wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej powołanych uchwałą nadrzędnego organu (udziałowców) wiążą się jedynie z podatkiem dochodowym od osób fizycznych (według skali progresywnej) oraz składką na ubezpieczenia zdrowotne (na podstawie art. 66, ust. 1, pkt 35 Ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej). Tytuł ten nie jest wymieniony w art. 6 Ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Powołanie na członka rady nadzorczej określa jedynie stosunek organizacyjno-prawny (podstawą do składek na ubezpieczenia społeczne jest dopiero umowa o pracę lub umowa-zlecenie). Omawiane wynagrodzenia zalicza się do przychodów z działalności wykonywanej osobiście [Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych art. 13, pkt 7]. Koszty uzyskania przychodu określa się w formie zryczałtowanej [Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych art. 22, ust. 9, pkt 5]. Ciężar fiskalny będzie wynikać jedynie z podatku dochodowego oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne, co oczywiście nie oznacza, że jest on niski. W zależności od wysokości wynagrodzenia (zakładając brak odliczeń od dochodu i podatku) w przybliżeniu obciążenie będzie zawarte w przedziale od 18% do 32% plus 1,25% (jako różnica pomiędzy składką na ubezpieczenia zdrowotne potrącaną z wynagrodzenia a składką pomniejszającą podatek). Ciężar fiskalny będzie więc mniejszy niż w sytuacji udziałowca jako członka zarządu zatrudnionego na podstawie umowy o pracę oraz w przypadku wypłaty dywidendy. Należy zaznaczyć, że w odniesieniu do wynagrodzenia członka rady nadzorczej może pojawić się problem w zakresie zasadności wysokości uposażenia z tego tytułu ze względu na ograniczony zakres pracy w stosunku do menedżerów zasiadających w zarządzie. Ponadto zgodnie z art. 16, ust.1, pkt 38a Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych nie uważa się za koszty uzyskania przychodu wydatków na rzecz osób wchodzących w skład rad nadzorczych, z wyjątkiem wynagrodzeń wypłacanych z tytułu pełnionych funkcji. Przykładami mogą być koszty delegacji, samochodów służbo-

---

³ W kwestii obciążeń fiskalnych członków zarządu patrz: [Krzeszowski 2011].

wych przez nich wykorzystywanych, posiłków podczas posiedzeń⁴ itp. W sytuacji braku możliwości zakwalifikowania do dochodu wydatku na rzecz członka rady nadzorczej (będącego równocześnie udziałowcem), dodatkowo będzie obciążane wypłacane mu wynagrodzenie z tytułu dywidendy. W związku z tym bardziej opłacalne jest zwiększenie wynagrodzenia o wartość tych świadczeń.

W przypadku spółek podlegających ustawie o podatku dochodowym od **osób fizycznych** zatrudnienie wspólników jako pracowników jest działaniem nieopłacalnym z punktu widzenia ciężarów fiskalnych ze względu na brak tarczy podatkowej. Wynika to z artykułu 23, ust. 1, pkt 10, zgodnie z którym nie uważa się za koszty uzyskania przychodów wartości własnej pracy podatnika, jego małżonka i małoletnich dzieci, a w przypadku prowadzenia działalności w formie spółek osobowych – także małżonków i małoletnich dzieci wspólników. Tym samym ta forma wynagradzania wspólnika wiąże się z podwójnym obciążeniem podatkowym (wynagrodzenia oraz dochodu z tytułu udziału w spółce).

5. Inne sposoby pobierania korzyści z tytułu posiadania udziałów

Oprócz wymienionych wcześniej form wynagradzania wspólników zastosowanie w praktyce mają również inne sposoby pobierania korzyści ze spółki. Zalicza się do nich m.in.:

1. Ustalenie określonych cen transferowych w zakresie zakupu lub sprzedaży produktów gotowych, towarów i materiałów. Przykładem może być ustalenie ceny sprzedaży na niższym poziomie, tak aby zyski były realizowane w drugim podmiocie, który osiąga wyższą marżę. W odniesieniu do osób prawnych w ten sposób następuje transfer zysków bez konieczności wchodzenia w problem wypłaty dywidendy i podwójnego opodatkowania z tego tytułu w ramach podmiotów powiązanych kapitałowo. Niestety, w związku z omawianym zagadnieniem pojawia się na gruncie prawa podatkowego problem cen transferowych. Jeśli warunki transakcji pomiędzy podmiotami powiązаныmi różnią się od warunków, które zostały ustalone pomiędzy podmiotami niezależnymi i w wyniku tego podmiot wykazuje dochody niższe od tych, których należałoby oczekiwać, to dochód oraz należny podatek określa się bez uwzględnienia warunków wynikających z tych powiązań (zob. np. [Lech, Bramorski 2010; Żurawicki, Fudali 2010]).

2. Pobieranie od spółki „córki” na rzecz spółki „matki” opłat za logo (znak firmowy/towarowy). Podobnie jak w punkcie pierwszym omija się poprzez to rozwiązanie problem podwójnego opodatkowania dywidend w odniesieniu do podmiotów powiązanych kapitałowo.

---

⁴ Należy także mieć na względzie fakt, że co do zasady świadczenia te powiększą podstawę opodatkowania ich wynagrodzenia. Można spotkać jednak interpretacje izb skarbowych, w których mogą one być uznane za koszt uzyskania przychodu (zob. [Rustecki 2010]).

3. Świadczenie usług na rzecz podmiotu, w którym posiada się udział, i pobieranie z tego tytułu określonej zapłaty. Usługi muszą być faktycznie wykonane i właściwie udokumentowane, nieuwzględnione w katalogu kosztów nieuznawanych dla celów podatkowych, oraz poniesione w celu osiągnięcia przychodów lub zachowania źródła przychodów [Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych art. 22, ust. 1 oraz Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych art. 15, ust. 1]. Opodatkowanie i jednocześnie obciążenie fiskalne zależy od podmiotu, który wykonuje te czynności. Niestety, także tutaj pojawia się problem cen transferowych, organy podatkowe bowiem mogą kwestionować poziom wynagrodzenia na ten cel.

4. Pobieranie korzyści w mniej formalny sposób poprzez kwalifikowanie wydatków prywatnych jako wydatki spółki. Klasycznym przykładem jest auto firmowe, które użytkuje się do celów niezwiązanych z działalnością przedsiębiorstwa⁵. Oczywiście, także w tym przypadku należy uwzględniać przepisy podatkowe, takie jak : możliwość kwalifikowania do kosztów uzyskania przychodów amortyzacji samochodu osobowego [Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych art. 23, ust. 1 pkt 4 oraz Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych art. 16, ust. 1 pkt 4] czy zasadność wydatków na ten cel w kontekście ogólnych zapisów dotyczących możliwości ich kwalifikacji do podstawy opodatkowania. Od lat toczy się „gra” pomiędzy fiskusem a właścicielami przedsiębiorstw, a jej wynik w dalszym ciągu pozostaje nierozstrzygnięty, bo chociaż organy fiskalne formułują coraz to nowe interpretacje, mające na celu ograniczenie takiego postępowania, to przedsiębiorcy swoją kreatywnością starają się temu przeciwdziałać (np. samochody w postaci „bankowozów”). W tym miejscu należy wyraźnie zaakcentować zapis art. 16, ust. 1, pkt 38 Ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, w którym wyłącza się z kosztów uzyskania przychodów wydatki związane z dokonywaniem jednostronnych świadczeń na rzecz udziałowców (akcjonariuszy) niebędących pracownikami. W związku z tym na przykład wydatki na samochód przyznany udziałowcowi bez świadczeń z jego strony nie będą uznane dla celów podatkowych. Z kolei w przypadku osób fizycznych konieczny jest dowód zasadności wydatku dla działalności przedsiębiorstwa. W omawianych przypadkach korzyść udziałowców będzie równa tarczy podatkowej uzyskanej na koszcie uwzględnionym w dochodzie spółki.

6. Zakończenie

Wymienione sposoby pobierania korzyści z przedsiębiorstwa przez udziałowca nie stanowią katalogu zamkniętego i nie wyczerpują wszystkich możliwości, które występują w praktyce gospodarczej. Przedstawione w artykule rozważania wskazują, że bezpośredni udział w zysku (dywidenda) nie jest jedyną formą wynagradzania udziałowca. Jednocześnie sposób pobierania korzyści z przedsiębiorstwa wiąże się z róż-

---

⁵ Problem aut „służbowych” jest stosunkowo szeroko omawiany w literaturze przedmiotu i nie będzie tutaj rozszerzany (zob. np. [Gadomska 2010; Sawicki 2010]).

nym ciężarem fiskalnym oraz ryzykiem. Trudno jednoznacznie wskazać, że wybór określonej formy wynagradzania jest najlepszy ze względu na szereg różnorodnych czynników, które będą uwzględniane przy podejmowaniu decyzji odnośnie do formy organizacyjno-prawnej, finansowania działalności czy osiągania korzyści z inwestycji. Jednak nie sposób pominąć analizy tych elementów ze względu na znaczące różnice w uzyskiwanych finalnie korzyściach z tytułu udziału w spółce.

Literatura

- Duda M., *Podwyższenie kapitału zakładowego nie było wolne od PCC*, „Rzeczpospolita” z 31.05.2012.
- Gadomska M., *Fiskus opodatkuje prywatne przejazdy prywatnym autem*, „Rzeczpospolita” 1.09.2010.
- Krzyszowski W.D., *Forma zatrudnienia członków zarządu spółek kapitałowych a obciążenia publiczno-prawne z tego tytułu*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 188, Wrocław 2011.
- Lech K., Bramorski K., *Firmy powiązane na celowniku urzędów*, „Rzeczpospolita” 28.01.2010.
- Litwińczuk H. (red.), *Prawo podatkowe przedsiębiorców*, Oficyna Wolters Kluwer, Warszawa 2008.
- Piłat K., *Kiedy spółki i udziałowcy nie muszą płacić podatku od dywidendy*, „Rzeczpospolita” 24.06.2009.
- Poszwa M., *Zarządzanie podatkami w małej i średniej firmie*, C.H. Beck, Warszawa 2007.
- Rustecki K., *Kiedy otrzymaną dywidendą trzeba podzielić się z fiskusem*, „Rzeczpospolita” 8.04.2011.
- Rustecki K., *Posilki i dojazdy to koszty funkcjonowania rady nadzorczej*, „Rzeczpospolita” 28.10.2010.
- Sawicki J., *Jak obliczyć wartość prywatnych przejazdów*, „Rzeczpospolita” 27.10.2010.
- Śliwowski S., *W jaki sposób można korzystnie dofinansować spółkę kapitałową*, „Rzeczpospolita” 25.11.2011.
- Turska A., *Spółka komandytowo-akcyjna nie potrąci PIT od dywidendy*, „Rzeczpospolita” 15.04.2010.
- Żurawicki A., Fudali I., *Ile powinna kosztować pożyczka od powiązanej spółki*, „Rzeczpospolita” 8.04.2010.

Akty prawne

- Interpretacja Izby Skarbowej w Warszawie z 11.02.2009, nr IPPB1/415-1304/08-2/AG.
- Interpretacja Ministra Finansów, nr DD5/033/1/12/KSM/DD-125.
- Uchwała Naczelnego Sądu Administracyjnego z 16.01.2012, nr II FPS1/11.
- Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych, DzU z 2010, nr 51, poz. 307.
- Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych, DzU z 2000, nr 54, poz. 654 z późn. zm.
- Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych, DzU z 2009, nr 205, poz. 1585, nr 218, poz. 1690; z 2010, nr 105, poz. 668, nr 182, poz. 1228.
- Ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze źródeł publicznych, DzU z 2004, nr 210, poz. 2135 z późn. zm.

A FORM OF THE SHAREHOLDER'S REMUNERATION AND RESULTANT FISCAL BURDEN

Summary: Entities investing capital in a company expect specific benefits. Dependent on the organizational and legal form and the way they are remunerated directly or indirectly affect the fiscal burdens. The paper's objective is to present selected issues related to the fiscal burden.

Keywords: shareholder, tax optimization, income taxes, thin capitalization.